

Stanovení pravidel pro odměňování členů zastupitelstev územních samosprávných celků před Ústavním soudem neobstálo

23.5.2023 - | Ústavní soud ČR

Plénium Ústavního soudu (soudce zpravodaj Vladimír Sládeček) zčásti vyhovělo návrhu skupiny senátorů a zrušilo ustanovení § 73 odst. 1, § 134 odst. 3 a § 153 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 48 odst. 1 a § 98 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), § 54 odst. 1 a § 87 odst. 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, a nařízení vlády č. 318/2017 Sb., o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků.

Skupina 24 senátorů (navrhovatelka) se v řízení domáhala, aby Ústavní soud zrušil řadu ustanovení zákona o obecním zřízení, krajském zřízení, zákona o hlavním městě Praze a nařízení vlády č. 318/2017 Sb. O výši odměn představitelům samospráv na úrovni obecní i krajské rozhoduje v rozporu s principy dělby moci vláda, tedy orgán moci výkonné, a to bez mezí stanovených zákony. Vláda navíc problematiku odměňování zastupitelů dlouhodobě přehlíží. Od poslední novelizace nařízení vlády o výši odměn pro představitele samospráv ze dne 9. 12. 2019 již žádné navýšení neproběhlo. Platná právní úprava odměňování zastupitelů samospráv tak podle navrhovatele představuje zejména závažný zásah do ústavně zaručeného práva na samosprávu a principu dělby moci, vůči zastupitelům též zásah do práva na spravedlivou odměnu za práci podle čl. 28 Listiny.

Ústavní soud posuzoval stanovení pravidel pro odměňování členů zastupitelstev územních samosprávných celků. Napadené zákony zmocňují vládu k vydání prováděcího právního předpisu (nařízení vlády), kterým se stanoví výše odměn poskytovaných uvolněným členům zastupitelstva a maximální výše odměn poskytovaných neuvolněným členům zastupitelstva obce.

Dospěl k závěru, že nestanovil-li zákonodárce meze pro vydání nařízení vlády, kterým se stanoví výše odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků ani mechanismus jejich valorizace, porušil tím zákonodárce čl. 78 Ústavy. Vláda je totiž oprávněna vydávat nařízení pouze k provedení zákona a v jeho mezích. Současně tím zákonodárce ve věcech spadajících do samostatné působnosti porušil právo na územní samosprávu (čl. 101 odst. 4 Ústavy). Zasáhl totiž do činnosti územních samosprávných celků způsobem nestanoveným zákonem.

Napadenou právní úpravu, která zmocňuje vládu k vydání prováděcího právního předpisu (nařízení vlády), považoval Ústavní soud za dvojznačnou a umožňující vládě dvojí přístup. Vzhledem k tomu, že v posuzovaných zákonech zcela chybí mechanismus pro stanovení výše odměn členů zastupitelstev (jakož i pro jejich zvyšování), mohou být tyto odměny vládou stanoveny buď jako příliš nízké ve srovnání s ostatními veřejnými činiteli, anebo naopak jako příliš vysoké, což by mohlo vést k „devastaci“ rozpočtů územních samosprávných celků.

Ústavní soud odložil vykonatelnost nálezu k datu 31. 12. 2023, aby tím vytvořil zákonodárci dostatečný časový prostor pro přijetí ústavně souladné zákonné úpravy. Podle Ústavního soudu bude třeba, aby zákonodárce přihlédl ke znění ostatních ustanovení zákonů upravujících postup při poskytování odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků, které nebyly Ústavním soudem zrušeny, avšak s napadenou úpravou úzce souvisejí.

Text nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 22/22 je včetně odlišného stanoviska dostupný zde (838 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/stanoveni-pravidel-pro-odmenovani-clenu-zastupitelstev-uzemnich-samospravnich-celku-pred-ustavnim-soudem-neobstalo>